

Södertörns högskola
Examensarbete 15hp|Utbildningsvetenskap avancerad nivå 1
Höstterminen 2009|Interkulturell lärarutbildning 210hp

Elevenns eget val

– En studie om målsmäns påverkan på elevenns gymnasieval
inom estetisk verksamhet.

Av: Zeynep Cömert
Handledare: Petra Garberding

Förord

Jag vill tacka alla elever som har medverkat i enkätundersökningen och i intervjuerna. Jag vill även tacka föräldrarna som har ställt upp på intervjun. Ett stort tack till min handledare Petra Garberding som har varit till en stor hjälp i min undersökning.

Zeynep Cömert

Abstract

Title: Student's own choice- A qualitative study of parent´s impact on the target student high school choice in aesthetic activity.

The essay is about parents with foreign background who has a negative impact on their children who wants to choose aesthetic schools. The purpose with this essay is to get a clear insight in how parents with foreign background sees the aesthetic subjects and schools. Even hidden aspects such as gender, culture and ethnicity has been handled considering that it has a meaning on the parents point of view. The methods that are used in the survey are qualitative interviews and qualitative questionnaire survey. I choose the qualitative survey so I could lift up the answers of the respondents and thereby get a general insight in how the aesthetic programmes looks like. The results of the survey indicates that there are differences between looked into ethnic swedish parents and foreign parents approach on the aesthetic schools and also that the reason behind the aspects has a big meaning for foreign parents influence on their childrens highschool choice.

Key Words: highschool choice/election, aesthetic programmes, gender, ethnicity and culture.

Sammanfattning

Examensarbetet handlar om hur föräldrar med utländsk bakgrund påverkar sina barn som vill välja estetiska program/skolor. Syftet med denna undersökning är att få en inblick i hur föräldrar med utländsk bakgrund ser på de estetiska ämnena och skolorna. Även bakomliggande aspekterna så som genus, kultur och etnicitet har behandlats med tanke på att dessa har betydelse på föräldrarnas synsätt. De metoder som användes i undersökningen är kvalitativa intervjuer och en enkätundersökning. Den kvalitativa undersökningen valde jag på grund av att jag ville lyfta fram de intervjuades svar och därmed få en inblick i hur de estetiska programmen ser ut. Resultatet av undersökningen visar att det finns skillnader mellan undersökta etnisk svenska föräldrars och utländska föräldrars synsätt på de estetiska skolorna samt att de bakomliggande faktorerna har en stor betydelse för utländska föräldrars påverkan på sina barns gymnasieval.

Nyckelord: gymnasieval, estetiska program, genus, etnicitet och kultur.

Author: Zeynep Cömert

Type of work: Thesis 15 hp

Supervisor: Petra Garberding

Date: November 2009

Program: Teacher Training in Intercultural Profile

1. INLEDNING.....	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	7
2. BESKRIVNING AV KOMMUNEN OCH DESS SKOLOR.....	7
2.1 KOMMUNEN	7
2.2 KOMMUNALA GRUNDSKOLAN	8
2.3 NYCIRKUSPROGRAMMET.....	8
2.4 BESKRIVNING AV DET ESTETISKA PROGRAMMET PÅ GYMNASIET	8
3. METOD	10
3.1 URVAL	11
3.2 ETISKA ASPEKTER	12
3.3 VALIDITET.....	12
3.4 RELIABILITET	12
4. TEORI.....	13
4.1 GENUS.....	13
4.2 KULTUR & KULTURANALYS	14
4.3 ETNICITET	14
4.4 ESTETIK.....	15
5. TIDIGARE FORSKNING	15
5.1 STUDIEVÄGLEDARE (SYO) & FÖRÄLDRAR.....	16
5.2 HUR SER SKOLVALEN UT UTIFRÅN ELEVEN PERSPEKTIV	17
5.3 SAMHÄLLETS SYN PÅ MUSIKÄMNET	18
6. ANALYS OCH RESULTATREDOVISNING	19
6.1 INTERVJUANALYS.....	19
6.1.1. Obligatoriska estetiska ämnen i skolan.....	19
6.1.2 Föräldrarnas och elevernas synsätt på det estetiska programmet.....	22
6.1.3 Eleverna i Nycirkusprogrammet resonerar om föräldrarnas synsätt på deras gymnasieval.....	27
6.2 ENKÄTANALYS	28
6.2.1 Nycirkusprogrammet	29
6.2.2 Kommunala grundskolan.....	29
6.2.3 Analys av fördjupningsfrågorna i enkätundersökningarna	29
7. RESULTAT	30
8. SLUT DISKUSSION.....	31
9. VIDARE FORSKNING	33
10. KÄLL- OCH LITTERATURHÄNVISNING.....	33
11. INTERNETKÄLLOR.....	356
10. BILAGA.....	367

1. Inledning

Genom min undersökning vill jag kunna visa vuxna att de kan vara till stöd för sina barns gymnasieval utan att styra barnens val till en inriktning som föräldrarna önskar. Det är viktigt att elever kan förhålla sig till sina egna intressen i gymnasievalet utan att bli påverkade av andra i omgivningen som till exempel föräldrar. Föräldrar och syon (studievägledare) borde inspirera eleven att hitta rätt program med hänsyn till att det är eleven som ska studera i 3 år, därför är det viktigt att vara med och bestämma vilket program som ska sökas.

I stort sätt vet många av oss hur förvirrat det kan bli under gymnasievalen och hur vi kan ändra våra inriktningar på grund av andras åsikter. När en individ sedan tidigare vet vad han eller hon vill arbeta som sitt drömjobb brukar det alltid underlätta gymnasievalet. Men hur ser det ut inom den estetiska verksamheten? Har elever med utländsk bakgrund möjlighet att välja estetisk verksamhet utan att föräldrarnas synsätt styr eleven till någonting helt annat? Jag vet genom egna erfarenheter att föräldrar med utländsk bakgrund har en mängd anledningar till åsikter att deras döttrar eller söner inte har möjlighet att gå i en estetisk skola. En av orsakerna kan vara att det inte är uppskattat inom deras kultur att deras dotter dansar offentligt inför okända människor. Eftersom vissa föräldrar med utländsk bakgrund tänker att utbildningen i estetiska skolor blir en kulturkrock valde jag att synliggöra och få en djupare förståelse för vilka faktorer som påverkar föräldrarnas syn på de estetiska ämnena samt hur eleverna reagerar på föräldrarnas synsätt.

1.1 Bakgrund

Inspirationen till arbetet fick jag genom möjligheten att samtala med några pojkar som var både förvirrade och oroliga inför gymnasievalet. Pojkarna hade kontaktat studievägledaren angående deras gymnasieval och hade åtminstone några inriktningsförslag som passade dem. Dessa var samhällsekonomi, bygg- och naturvetenskap etc. Pojkarna nämnde olika skolor och inriktningar men estetiska inriktningar/skolor nämndes aldrig fastän jag visste att en av pojkarna hade talang att sjunga och uppträda i vid olika evenemang. När jag nämnde estetiska skolorna estetisk utbildning och de olika inriktningar som finns och deras inriktningar hade pojkarna inte det i tankarna. De hade ingen aning om att det fanns en estetisk skola i deras bostadsområde. Orsaken till att jag valde att fördjupa mig i om

föräldrarna påverkar sina barn att inte söka till gymnasiets estetiska program var att pojken som har musiktalang yttrade sig så här: ”Skämtar du eller, farsan skulle slänga mig hemifrån ifall jag skulle börja i en musikskola.

Detta gjorde mig nyfiken eftersom pojken uppträder i olika föreställningar men då det gäller att gå i en musikskola får han inte det för sina föräldrar eftersom de vill att han ska gå i ett ekonomiprogram. När han avslutar gymnasiet kommer han att få ett bra arbete, anser föräldrarna. Pojken har i stort sätt accepterat sina föräldrars synsätt och det visade sig genom att han tänkte söka ekonomiprogrammet. Mitt fall av studieval ser inte annorlunda ut än pojken som jag berättade om. Jag hade länge velat bli modedesigner men kunde inte fullgöra min dröm på grund av att mina föräldrar inte ansåg yrket rätt med tanke på vår kultur. Det blev en kulturkrock mellan yrket och mina föräldrars synsätt på yrket, för dem var det inte rätta valet på grund av att det kunde förekomma kurser som inte var acceptabla just för dem som till exempel teckna kroki. Slutligen blev resultatet som mina föräldrar ville, jag började på lärarutbildningen och de blev mycket nöjda över det. Både min och pojkens skolerfarenhet blev anledningen till att jag valde att undersöka inverkan på elevens eget skolval och föräldrarnas styrning inom de estetiska programmen.

Svenska Dagbladet publicerade den 18 september 2008, på sin hemsida en aktuell nyhet om att elever kan få rätt att välja bort musik ämnet. De estetiska ämnena blir inte längre obligatoriska i gymnasieskolan. Det blir verklighet om Gymnasieutredningens förslag går igenom. Nu höjs kritiska röster mot förslaget.¹

Majoriteten av insändarna kritiserade utredningens förslag och påpekade att estetiska ämnen är en viktig del av kulturen för både samhället och individens identitetsskapande. En av dem som kritiserade förslaget var Peder Hofmann.² Enligt Hofmann är förslaget ett tydligt exempel på att de estetiska ämnena inte är lika viktiga som de teoretiska.

Jag anser att detta förslag lyfter fram mycket mer än bara detta. Problemet består inte bara av om musik ska bli ett icke-obligatoriskt ämne utan även samhällets negativa synsätt på de estetiska ämnena. Detta kan leda till att de estetiska ämnena ses som oseriösa ämnen.

¹ http://www.svd.se/kulturnoje/nyheter/artikel_1746967.svd. - Senast ändrad: 19 september 2008, 00.47.

² Peder Hofmann - Utbildningsledare på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att studera synen på estetiska ämnen hos elever och föräldrar med utländsk bakgrund i samband med gymnasievalet. Jag ska fokusera på elever och föräldrar med utländsk bakgrund i jämförelse med etniskt svenska elever som går ett estetiskt program. Jämförelsen görs för att få en inblick i vilka skillnader som kan dyka upp i gymnasievalet hos utländska familjer och etnisk svenska familjer.

Frågeställningar

Följande frågor ska besvaras i undersökningen:

- Hur är elevernas och föräldrarnas syn på estetisk verksamhet/ämnen?
- Vilka problem kan förekomma i förhållande till föräldrarnas synsätt?
- Har kultur, etnicitet och genus betydelse för elevernas och föräldrarnas syn på de estetiska ämnena?
- Hur har det gått för de elever där föräldrarna inte har godtagit deras estetiska val?
- Hur har det gått för de eleverna där föräldrarna har varit engagerade i deras estetiska val?

2. Beskrivning av kommunen och dess skolor

Nedan kommer det att ges en kortfattad presentation av kommunen och dess skolor för att få en djupare inblick på urvalet. På grund av etiska överväganden kommer inte informationen att källhänvisas, eftersom personerna, skolan och kommunen är anonyma i undersökningen.

2.1 Kommunen

X kommun är en kommun i Stockholms län som har ca 80 000 invånare. Kommunen är omtalad som en mångkulturell kommun och har 50,8 % invånare med utländsk bakgrund och 32,2 % utrikesfödda invånare. I området är andel småhus 37 % och andel lägenheter i flerbostadshus 63 %.

I X kommunen finns det 28 grundskolor, tre kommunala gymnasieskolor och två gymnasiefriskolor. Gymnasieskolorna erbjuder både studieförberedande och yrkesförberedande program.

2.2 Kommunala grundskolan

Skolan startades 1973 i X kommun. Den kommunala grundskolan har 450 elever samt 35 anställda lärare. Det finns 95 % elever med utländsk bakgrund i skolan och statistiken visar att kommundelen är ett invandrartätt område. I årskurs 9 går det 34 elever som är fördelade på två mentorerna. Skolan har från och med år 2008 börjat samarbeta med en Cirkusskola på grund av att kreativiteten är en viktig del i skolans lärandeprocess.

2.3 Nycirkusprogrammet

I X kommun startades år 2000 ett nytt program i en kommunal gymnasieskola som kallas för Nycirkusprogrammet. Det är en treårig gymnasial utbildning som har både ett studieförberedande och ett yrkesförberedande program. Höstterminen 2009 var det 46 elever som blev antagna och programmet har 15 anställda samt 22 gästlärare. Programmet består av teoretiska studier, cirkusträning, studiebesök och workshops etc.

2.4 Beskrivning av det estetiska programmet på gymnasiet³

Det estetiska programmet är till för dem som är intresserade av ett konstnärligt område. Programmet förbereder för att arbeta som dansare, formgivare, ljudtekniker, musiker, musiklärare, sångare eller skådespelare etc. Vissa program kan sägas ha en yrkesprofil men saknar till exempel obligatorisk arbetsplatsförlagd utbildning. Eftersom eleven får grundläggande behörighet i gymnasiet kan eleven fortsätta studera på högskolan eller universitetet. Programmet innehåller en stor del teoretiska ämnen. För att få ökad behörighet till högskolan eller universitetet studerar eleverna engelska B, historia A och matematik B.⁴ (Se bilaga 1, sid. 37).

Programmet består av fyra nationella inriktningar vilka är:

- **Bild och formgivning** - Det är en inriktning mot teckning och skulptur, det arbetas med olika material som till exempel trä, lera och metall.
- **Dans** – Det är en inriktning då man arbetar både teoretiskt och praktiskt.
- **Musik** – Inriktningen ger bred kunskap inom musikområdet. Eleven förbereds inom det musikaliska området oavsett om eleven vill välja ett musikycke eller satsa det på fritiden.

³ Skolverket – Estetiska programmet - <http://www.skolverket.se/sb/d/2433/a/3466>.

⁴ Skolverket – Kommentarer till programålet - <http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7672>.

- **Teater** – Det är en inriktning mot skådespeleri. Det gäller inte bara att uppträda utan även arbeta med sceniska projekt från idé till färdig föreställning.

Mål inom estetiska programmet⁵

Skolans skyldighet är att eleverna får en så bra utbildning som möjligt vilket nämns i läroplanen. Varje skola bör genom analys, reflektion och diskussion komma fram till vilket stoff och arbetssätt som passar bäst. Inom det estetiska programmet kan det handla om att tolka en engelsk vistext, spela Shakespearesdrama på originalspråk eller forska om konstens ändamål under olika epoker och i olika samhällssystem.

Mål att sträva mot⁶

Skolan ska bland annat i sin undervisning sträva efter att eleven

- utvecklar tilltron till den egna förmågan att uttrycka sig genom bild, musik och rytmik samt lek och drama,
- utvecklar sin förmåga att kommunicera med hjälp av olika estetiska uttrycksmedel,
- utvecklar sin förmåga till socialt samspel och samarbete genom att delta i olika skapande aktiviteter,
- utvecklar sin förmåga att uppfatta begrepp rörande olika materials färg, form, struktur, konsistens och användningsområden.

Mål som eleven ska ha uppnått då skolgången avslutas⁷

Eleven ska bland annat uppnå dessa mål:

- kunna använda olika material och teknik för att skapa bilder och föremål,
- kunna medverka i dramaaktiviteter där röst, mimik, gester eller föremål används,
- kunna tolka, använda och kombinera enkla symboler och bilder i ett kommunikativt syfte,
- kunna bekräfta eller visa på känslor och upplevelser med hjälp av modern teknik och estetiska uttrycksformer.

⁵ Skolverket – Hur hänger allt ihop (estetiska Programmet) <http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7818>.

⁶ Skolverket – Kursplan för estetisk verksamhet - <http://www.skolverket.se/sb/d/2415/a/16221/func/kursplan/id/4045/titleId/ESV1045%20-%20Estetisk%20verksamhet>.

⁷ Skolverket – Kursplan för estetisk verksamhet - <http://www.skolverket.se/sb/d/2415/a/16221/func/kursplan/id/4045/titleId/ESV1045%20-%20Estetisk%20verksamhet>.

3. Metod

I undersökningen har jag valt att använda kvalitativ metod men jag har även genomfört en enkätanalys som kommer att hjälpa mig att få en djupare förståelse inom mitt område. I en kvalitativ undersökning kan man få reda på attityder och till exempel djupintervju passar bäst i denna metod. Men om man vill ta reda på människors åsikter används oftast kvantitativa metoder (Larsen, 2007). Larsen nämner även att om man vill skaffa sig en helhetsförståelse av ett enskilt fenomen är kvalitativa metoder det bästa, men om man vill i stället få en representativ översikt bör man använda kvantitativ metod (Larsen, 2007). I intervjuerna har jag använt strukturerade intervjuer. I en strukturerad intervju är frågorna bestämda i förväg, de kommer i en ordningsföljd och alla får samma frågor. Frågorna läses upp vid personligt möte eller per telefon (Larsen, 2007). Undersökningen kommer att utgå ifrån metodtriangulering som enligt Larsen innebär att man använder flera olika metoder i samma undersökning. Larsen anser att varje metod har svagheter men när man använder flera metoder kan bristerna i den ena balanseras av starka sidor hos den andra. Larsen hävdar även att metoderna kan användas parallellt, på så sätt kan man försöka få fram både kvantitativa och kvalitativa sidor av ett fenomen. Man kontrollerar likaså att informanterna gör det de säger att de gör (Larsen, 2007). Eftersom min undersökning handlar om vad olika individer från olika nationer anser om estetiska programmet, ansåg jag att metodtriangulering skulle passa bättre i min undersökning för att få en bättre koll på om det som sagts i intervjuerna passar in i det som står i enkätundersökningen. Genom att använda flera metoder ville jag inte endast kretsa runt en och samma personer utan se hur det ser ut i allmänhet, om det verkligen är så som jag framhäver att utländska föräldrar har lite svårare att acceptera estetiska programmen. Jag får en bredare kunskap om hur det egentligen ser ut bland utländska föräldrar och deras barn.

Datainsamlingen skedde via två skolor, en Cirkusskola och en kommunal skola som ligger i samma kommun. Datainsamlingen är konstruerad att ske via intervjuer, enkäter och skolbesök. Åldersgruppen i undersökningen består av elever som går i högstadiet, gymnasiet, studie- yrkesvägledare samt föräldrar till eleverna i årskurs 9. Datareduktion betyder att man förenklar och tar bort en del data. I en kvalitativ metod kan man i regel ta bort data som man inte har användning för. Det är alltså viktigt att man tar bort data som är ointressanta (Larsen, 2007). Under mina intervjuer kunde det dyka upp andra företeelser som ligger utanför mina frågeställningar, men för att inte avbryta informanten byggde jag vidare upp till min

frågeställning. Men jag fick med mycket som var ointressant för min undersökning och därför tänkte jag reducera det överflödiga.

3.1 Urval

Jag har använt bekvämlighetsurval det vill säga skolorna som finns i X kommun, som ligger i närheten där jag bor, men det var inte enda skälet till att jag valde dessa skolor. Det andra skälet till att jag valde dessa skolor var att det fanns för få estetiska gymnasieskolor. När jag hade möjlighet att komma i kontakt med nycirkusprogrammet som ligger i ett invandrartätt område funderade jag på om det var ett bra alternativ för mig inför min djupa undersökning. Orsaken till att jag valde att fördjupa min undersökning bland föräldrar med utländsk bakgrund är pojken som jag nämnde i inledningen. Hans föräldrars tankesätt ledde till att pojken blev negativt påverkad. Detta ledde till att jag bestämde mig för att undersöka om elever blir negativt påverkade av sina föräldrar. Dessutom utforskade jag det vidare genom att fråga en del föräldrar med utländsk bakgrund om hur deras syn är på estetisk verksamhet. Vissa av dem berättade att deras kultur genomsyrade synsättet, medan andra funderade på vad omgivningen skulle säga. Efter korta samtal valde jag att göra en studie om detta i samband med de kommande gymnasievalen.

Under enkätundersökningen i nycirkusprogrammet var jag inte närvarande utan det skedde via lärarens hjälp då eleverna fick frågorna genom sin e-post, svaren hämtades från nycirkusprogrammet. I kommunala grundskolans enkätundersökning var jag närvarande i klassrummet, enkäterna besvarades under mentorstimmen. Jag fick även tid att samtala med studie -yrkesvägledarna i både skolorna för att få kortfattad information om skolorna och om elevernas gymnasieval. Larsen nämner att i enkätundersökningar måste man bestämma hur svaren ska textas, alltså om de ska vara öppna eller slutna. Om frågorna är öppna innebär det att informanterna får svara hur de vill, men om det är slutna frågor är svarsalternativen givna i förhand och då gäller det bara att kryssa för svaren (Larsen, 2007). Jag har valt i min enkätundersökning att svaren ska textas med slutna och öppna svarsalternativ. Jag anser att det är viktigt att informanterna kan tillägga även det de själva tycker är viktigt att nämna. Därför ansåg jag att det är bättre att använda både slutna och öppna svarsalternativ.

När begreppet *utländsk bakgrund* används syftas det till elever som är utrikes- födda och ungdomar som är födda i Sverige med både föräldrar utrikesfödda. Begreppet elever med

etnisk svensk bakgrund innefattar elever som är inrikes- födda samt som har minst en inrikesfödd förälder (Lundqvist, 2005)

3.2 Etiska aspekter

Undersökningen är anonym. Elevernas och föräldrarnas tilltalsnamn ska inte nämnas under analysens gång utan jag använder fingerat namn. Jag ska dessutom inte namnge ort och skola utan det kommer att betecknas Nycirkusprogram, kommunala skolan samt X kommun.

Eftersom undersökningen sker i två olika skolor vill jag också påpeka att det inte gäller alla elever i dessa årskurser utan bara de klasser som är utvalda för undersökningen.

3.3 Validitet

Med validitet menas undersökningens giltighet och relevans. Det är viktigt att data som samlas in är relevanta för undersökningen (Larsen, 2007). Det viktigaste för mig var att få kännedom om individers syn på de estetiska ämnena. Jag använde alltid samma termer i mina intervjufrågor och enkätundersökning för att jag skulle få en bredare förståelse för hur det tänks inom dessa utvalda termer. För att jag skulle få relevanta och giltiga data spelade jag in mina intervjuer.

3.4 Reliabilitet

Reliabilitet innebär att undersökningen är pålitlig och har precision (Larsen, 2007). Det finns stor risk i intervjuer att informanten blir påverkad av situationer och intervjuaren.

Informanten kanske skulle tala om något helt annat en dag senare eller såvida intervjuaren varit en annan person (Larsen, 2007). Det är viktigt att min undersökning blir så pålitlig och tillförlitlig som möjligt men det är lite svårt att åstadkomma detta det blir så, eftersom jag medvetet eller omedvetet säkert har påverkat informanternas svar, vilket leder till att resultatet inte blir tillförlitligt. Eftersom jag anser att de estetiska ämnena är en viktig del i skolans undervisningar har jag säkert omedvetet påverkat informanterna. För att min inställning inte skulle styra intervjun var jag medveten att jag bör hålla mig till bakgrunden och inte kommentera för mycket så att intervjun leder till en diskussion. Poängen med intervjuerna var att få se hur de estetiska ämnena och skolorna har för betydelse för individen själv.

4. Teori

4.1 Genus

I boken *Att göra kön* i inledningen nämner i Elvin-Nowak & Thomsson att kön inte bygger på substantiv utan det är en verbform, som till exempel att verb är något man gör, vilket kön hänger ihop med ”att göra”. Att undersöka kön ur ett verbperspektiv innebär att rikta sig mot människors aktiva handlingar, de handlingar som vi alla är inkluderade i hela tiden, i relationer och situationer. Kön finns överallt, inom oss, runt oss och mellan oss. Manligheten och kvinnligheten bär vi med oss oavsett vi vill det eller inte. Thomson hävdar att kön är inget man bara har eller är, kön är också något vi alla gör men som vi inte alltid är fullt medvetna om (Elvin-Nowak & Thomsson, 2003). Den vanligaste tanken hos människor är att kön är biologiskt bestämt, förenat till X- och Y-kromosomer. Med biologin som grund kan man tänka sig att vi har två olika slags människor, kvinnor och män men det är mer än bara så. Även biologin är tolkad och det handlar om könsuppdelningar som får stora konsekvenser, om makt och orättvisor, om tvingande normsystem och om vår egen vilja att välja det kön som vi ser oss vara. Kön handlar om kvinnlighet och manlighet. Dessa identitetsskapande begrepp är något man förknippar med sitt innersta, något som verkligen finns och som man lever med. Det är med i mötet med andra som begreppet kön blir centralt, alltså att man har en förväntan om att vi beter oss kvinnligt eller manligt. Enligt Elvin-Nowak bör man i en kultur där det är högre status att vara pojke än flicka vara försiktig så att man inte av misstag skulle råka ta en pojke för flicka. Något annat som kan göra att statusen sjunker är att flickor blir pojkaktiga och pojkar blir flickpojke, som då innebär att de gillar att bete sig som det motsatta könet (Elvin-Nowak & Thomsson, 2003). Helena Josefson nämner om genusroll i vår kultur i boken *Genus- hur påverkar det dig?* Genus är en bild och tolkning som vår kultur har av hur man förväntar sig att en kvinna och en man ska vara. Genus används för att begripa och skilja de sociala och kulturella faktorer som gör att pojkar och flickor förväntas vara på ett visst sätt. Det är många personer som tror att alla har nästan samma chanser att bete sig som de vill, bland annat när det gäller att välja utbildning och att visa känslor. Men vi måste inse att det finns mycket som påverkar våra möjligheter att bete oss som vi vill, ett exempel är vilken familj och uppväxt man har (Josefson, 2005).

I läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94 för gymnasieskolan skrivs det att skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna skall

uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt (Lpf 94: 4).

4.2 Kultur & kulturanalys

Arvastson & Ehn nämner i boken *Kulturnavigering i skolan* i inledningen att för etnologer är kulturanalys en sammanfattande beteckning på olika metoder att förstå andras livsvärldar och begripa hur verkligheten kan ta sig ur olika perspektiv. Det innebär också att analysera hur samhället är kulturellt planerat till exempel genom språk, medier, kommersialism, utbildning och politik. Syftet är att förstå samhällslivet och mänskligt beteende ur ett kulturellt perspektiv. Kulturella perspektivet åstadkommer man genom att utreda hur människor lär sig att ingå i olika omgivningar, hur de skapar mening i sina liv, vilka normer och ideal som styr dem och hur de kommunicerar vad de tror och sätter värde på. Ett annat syfte med kulturanalys är hur olika grupper med skilda verklighetsuppfattningar fungerar tillsammans, hur begränsningar dras upp, aktiveras och tonas ner mellan dem. Det tredje syftet är att undersöka maktrelationer och deras definition för individer i verkliga situationer. I det här sammanhanget innebär kultur att det handlar om världen, normer, och regler som är grunden till hur människor söker gemenskap. Likaså hur de skiljer sig från andra till exempel genom språk och föreställningar om vad som är gott och ont. Det kan sägas att människor söker kultur tillsammans i olika grupper, till exempel ungdomskultur, nationella och etniska kulturer eller dem som formas på arbetsplatsen. Poängen med det hela är att vad människor än gör kan man se det ur ett kulturellt perspektiv (Arvastson & Ehn, 2007). Även Goldstein-Kyaga nämner att begreppet kultur ses oftast som något enhetligt och självständigt med avskilda gränser som betecknar nationer, regioner och lokalsamhälle (Goldstein-Kyaga, 1995).

I läroplan för förskolan Lpfö 98 står det att förskolan skall sträva efter att varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer (Lpfö 98: 9).

4.3 Etnicitet

Begreppet etnicitet infördes i svenska och europeiska kulturforskning under 1970- talet. Etnicitet syftar på hur föreställningar om gemensam härkomst får betydelse i samhällslivet. Det innebär då människors sätt att bestämma sig själva i relationer med andra som man har något gemensamt med och att detta har att göra med ursprung. Ett exempel till på etnicitet är

svensk etnicitet som då handlar om att de som är svenskar är det för att de delar något som har med ursprung att göra, som bland annat språk, historia och kultur (Arvastson & Ehn, 2007). Även Goldstein- Kyaga tar upp om etnicitet och hävdar att etnicitet används i klass, religion och nationalitet för att göra en analys av frågor som rör sociala ojämnligheter, gruppskillnader, politisk konflikt i modern samhälle. Etnicitet har setts mera som statisk bakgrundsfaktor än en socialt eller politisk process. Kultur som är knuten till den etniska identiteten skapas i samspel med släktingar och andra som man sedan barndomen haft personliga relationer med. Etnicitet är en del av det som gör identitetsskapandet hos människan, de andra faktorerna är kön, klass, yrkestillhörighet samt religion etc. För vissa personer kan etnicitet vara irrelevant medan för andra kan det vara livsavgörande (Goldstein- Kyaga, 1995). Såsom Goldstein- Kyaga nämner om etnicitet att beror det helt enkelt på hur individer själva tolkar begreppet etnicitet. För att för vissa kan det handla om att det inte är en viktig del i deras liv medan för andra kan det vara en stor del.

Enligt Arvastson & Ehn ska skolan arbeta för integration, jämställdhet och rättvisa men att dessa ideal i praktiken faktiskt kan leda till motsatsen. Elever som pekats ut som föremål för särskilda insatser på grund av kulturell tillhörighet räknas som invandrare. Strävan att begripa, respektera och lyfta fram ”invandrare” riskerar att innesluta dem i annorlundaskap (Arvastson & Ehn, 2007)

4.4 Estetik

Enligt Paulsen betecknar ordet estetik, som kommer från grekiskan, ”den kunskap man får genom sinnen”. Ursprungligen är estetik inte enbart knutet till konst- och konstupplevelse utan till all förnimmelse. Estetisk kunskap var en motsättning till den kunskap som anskaffas genom tanke och förnuft. Inom pedagogisk verksamhet används estetiska ämnen och estetiska aktiviteter som enskilt område. Grunden till denna verksamhet är konstnärliga uttryck som antingen bildkonst, musik och teater. Det är sed att kalla dessa ämnen och aktiviteter praktisk-estetiska; man måste arbeta praktiskt för att dra nytta av dem och lära genom dem (Paulsen, 1996). Skolverket beskriver att begreppet estetik har en betydelse för estetiska programmet, vilket innebär ”läran av det sköna” och studier av ”konstarna”. Estetik berör allt som människor har skapat och hur detta skapande har arbetats fram samt

bakomliggande idéer. Estetiken innehåller även förståelsen av den egna och andra kulturens uttrycksformer, värderingar samt förmågan att kommunicera med estetiska uttryck.⁸

Läroplan 94 för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet beskriver skolans uppdrag. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text, och form skall vara inslagen i skolans verksamhet (Lpo 94: 8).

5. Tidigare forskning

En del forskning har undersökt ungdomars musikintresse och vilken roll som föräldrarna spelar där. Jag kommer även att analysera en del forskares undersökning om föräldrarnas påverkan när det gäller ungdomars val i skolan och på fritiden, studievägledarnas och samhällets roll i ungdomarnas gymnasieval.

5.1 Studievägledare (Syo) & föräldrar

Enligt Grönlund är studievägledarens uppgift i skolan bland annat att genom undervisning, information, praktisk arbetslivsorientering främst att vägleda eleverna till att välja mogna, realistiska och väl genomtänkta studie- och yrkesval. Enligt Goldstein-Kyaga har syokonsulent, hemspråklärare och lärare i svenska som andra språk en stor betydelse för yrkesvalet hos ungdomar med utländsk bakgrund, de behöver veta mer om kulturella värderingar som till exempel könsroller som har betydelse för yrkesvalet. För att kunna ge relevant information måste det anpassas efter deras kulturella bakgrund och den miljö de lever i (Goldstein-Kyaga, 1995). Carlsson däremot nämner i boken *SYO för invandrar- elever* att det svåraste som har varit är att få föräldramötena att fungera. Det är viktigt att föräldrarna är medveten om att det gäller deras barns framtid men det har varit svårt att nå ut med upplysning till föräldrarna om föräldramötet (Grönlund, 1986).

Maria Karlsson refererar till Abeles och Porter (1978) som menar att barn styrs i hög grad av föräldrarnas uppfattningar av genuskopplingar. De upptäckte att vuxna hade olika uppfattningar om vilken instrument var lämpligt för sonen respektive dottern. Det hänvisas även till Rutters (1987) och Greens (1993) undersökning. Rutter hävdar att genom vissa data finns det föräldrar som ofta behandlar pojkar olika än flickor, med mer betoning på

⁸ Skolverket – Program mål för estetiska programmet- <http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7714>

uppförande och karriär. Greens undersökning (1993) visar i jämförelse med Rutters studie att elevens självuppfattning och inspiration genom rollmodeller, media och etnicitet är av stor betydelse för musikstudier. Karlsson hävdar att många studier visar hur stor betydelse föräldrar och lärare har för det musikaliska lärandet. Uppenbart är föräldrars betydelse störst i barndomen, man kan även vara av intresse vid äldre elevers studier. Flera studier har på liknande sätt visat att föräldrarnas empati är en nyckelfaktor, åtminstone i början av musikstudier eller i barndomen (Karlsson, 2002).

I boken *Under rocken* nämns det om musikens roll i tre unga band. Rockgruppen "One Hand Beats Five Fingers" (OH) berättar att uppmuntran hemifrån har haft betydelse i olika fall; exempelvis föräldrar som tycker att det är bra med en hobby som kan hålla barnen borta från våld och gator. "Chans" är den andra rockgrupp som har beskrivits. I denna grupp ingrep föräldrarna för att minska konserter på grund av att skolarbetet inte skulle förbises. Detta krav accepterades av pojkarna motvilligt. Det nämns även att musik är viktigt och att ungdomarna lyssnade på musik dygnet runt, då de läste läxor och då de skulle sova. Men att spela instrument var inte alls lika vanligt även om alla hade spelat tidigare när de var yngre. Föräldrarna försökte stimulera barnens musikintresse för att de inte skulle sluta med det. Eftersom andra intressen tog över lyssnade inte barnen på sina föräldrars önskemål om att fortsätta med musikintresse. Föräldrarna märkte att det inte gick att tvinga sina ungdomar att välja det de vill ha därför fick ungdomarna välja något som intresserar dem (Fornäs m.fl. 1989).

5.2 Hur ser skolvalen ut utifrån elevens perspektiv

Goldstein-Kyaga hänvisar till Lövgren som har undersökt 11.863 svenska och invandrarelevs gymnasieval. När Lövgren jämför olika nationaliteter får han syn på att tyskar, engelsmän, och polacker oftast väljer teoretiska linjer medan assyrier/syrianer, danskar turkar och norrmän i större grad går till yrkesinriktade gymnasielinjer. Goldstein-Kyaga hävdar att flickor med utländsk bakgrund som talar serbokroatiska, grekiska, polska och spanska väljer oftare teoretiska linjer medan assyriska/syrianska flickor bestämmer sig för yrkesinriktade linjer som handels- och kontorslinjen (Goldstein-Kyaga, 1995). Även Lundqvist talar om flickor med utländsk bakgrunds studieval. I en intervju med en tjejgrupp från Bosnien talar han om hur viktigt det är för föräldrarna att deras dotter har lyckats med studierna samt att dottern just går på ekonomiprogrammet (Lundqvist, 2005). Korsén &

Källström dömer Goldstein-Kyagas resultatet av föräldrars påverkan av elevens skolval. Det kommer fram att elevernas sociala tillhörigheter har större innebörd för studievalet än föräldrarnas kultur. Det sociala ursprunget påverkar studievalet och visar att färre elever med utländsk bakgrund gick till teoretiska linjer och att anledningen berodde på samspelet mellan deras sociala ursprung och invandrarskap (Korsén & Källström, 2005).

I rapporten *Karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund* hänvisar Lundqvist till forskaren Ljung analys om förortselevernars uppsatser, där majoriteten av eleverna har utländsk bakgrund. Ljung nämner att mer än hälften av eleverna vet vad de ska studera eller vill bli och att de vill helst bort från föräldrarnas position, såsom att gå från pizzerior till att bli jurist. Lundqvist nämner att elever som är födda i Sverige med utländsk bakgrund är överrepresenterade i hantverksprogrammet och i handels- och administrationsprogrammet, elever som är utrikesfödda är överrepresenterade i handels- och administrationsprogrammet och i omvårdnadsprogrammet, infödda elever är överrepresenterade i fritidsprogrammet, naturbruksprogrammet samt industriprogrammet (Lundqvist, 2005).

5.3 Samhällets syn på musikämnet

Under 1900-talet fanns det en strävan att ge alla medborgare en viss musikalisk utbildning. Grundsynen i 1947 års musikutredning (SOU 1954: 2) var att musikaliska utbildningsmöjligheter borde vara åtkomliga för alla och att skolan kunde ha en betydelse för musikkulturens demokratisering. Utredningen ansåg även att elever som ville ägna sig åt musiken som yrke kunde genom skolstudiernas utformning få tillgång till förutsättningar att starta en karriär som övriga elever (Karlsson 2002).

Ljungberg hävdar att han i vissa positioner ger personer rätt som anser att musik och teckning kunde strykas på schemat, i sådana fall där undervisningen är enkel eller inte väl anpassad till situationen så att utövandet blir meningslöst. Musikämnena omfattar sociala, kulturella, estetiska och kreativa delar, samt att det som äger rum i musikämnet bör därtill kunna redogöras till andra kunskapsprocesser inom grundskolan (Ljungberg, 1990). Även Karlsson nämner att skolämnena ska ha en gemensam grund, det ska inte enbart gälla obligatoriska ämnen, utan praktiska såväl teoretiska ämnen ska ha identiska kursplaner och betygskriterier (Karlsson, 2002). Paulsen nämner också att de estetiska ämnena reduceras till terapeutiska ämnen, med det vill Paulsen mena att de är aktiviteter som man kan pyssla med när man tar en paus från de ”seriösa” ämnena, så kallad teoretiska ämnena (Paulsen, 1996).

Med avslutning av avsnittet vill jag nämna Thams citat: ”Jag tror att barn och ungdomar vill lära sig, det gäller bara att ge dem förutsättningar för lärandet som intresserar dem” (Tham, 2008: 73). Jag anser att det är viktigt att både föräldrar och skolan ger eleverna möjlighet för förutsättningar och resurser för att eleverna ska kunna få tillgång till att göra det de är intresserade av. Detta kan skapa en starkare relation mellan skolan, föräldrarna och eleven. Eftersom många elever gör det bästa de kan när de är intresserad av något och kan låta bli att göra något när eleven är ointresserad av det som ska göras.

6. Analys och resultatredovisning

6.1 Intervjuanalys

I detta avsnitt kommer jag att diskutera det informanterna har nämnt i intervjuerna och knyta an till litteraturen. Jag kommer inte att redovisa resultaten punkt för punkt utan jag kommer att utgå ifrån olika ämnen/begrepp som har tagits upp under intervjuerna. Begrepp och ämnen som kommer att diskuteras utifrån föräldrars, elevers och studievägledarens synsätt på de estetiska ämnena samt föräldrarnas påverkan i gymnasievalet för det estetiska programmet/skolan. Dessutom kommer jag att ta upp de intervjuer som gjorts med elever från Nycirkusprogrammet om det estetiska programmet. Även där kommer jag att diskutera elevernas och föräldrars synsätt om deras gymnasieval till Nycirkusprogrammet. Intervjupersonerna har fått fingerade namn: eleverna kallas för Saki, Alma, Lena, Niklas och föräldrarna för Meri och Gulay.

6.1.1. Obligatoriska estetiska ämnen i skolan

Det har talats mycket om gymnasieutredningens förslag att musikundervisningen bör läggas ner och inte vara ett obligatoriskt ämne. En av mina intervjufrågor var att fråga både föräldrar och elever vad de anser om de estetiska ämnena i skolundervisningen. Både föräldrar och elevernas syn var positiva till dessa ämnen och det kan man se genom några av svaren på frågan:

Bild och drama tycker jag inte är intressant, jag har aldrig tyckt om att måla eller skådespela i teater. Musik har jag alltid gillat, att

lyssna, spela samt att göra egna låtar. Jag har gillat musik sedan jag var ett litet barn.

Saki, årskurs 9

Musik är det bästa jag vet eftersom musik är mitt intresse.

Alma, årskurs 9

Det är bra att barnen får tillgång till estetiska ämnen i skolan, de får bland annat möjlighet att koppla av lite från andra ämnen som behöver huvudräkning osv.

Gulay, förälder

Estetiska ämnena bör betraktas lika viktiga som alla andra ämnen eftersom barnen genom dessa ämnen lär sig någonting och eftersom det finns i kursplanen så är det säkert viktigt.

Meri, förälder

Det är inte bara föräldrarna och eleverna i intervjun som var eniga om att estetiska ämnen bör finnas i skolundervisningen, utan regeringens beslut var detsamma att det estetiska ämnet musik skulle kvarstå. *Dagens Nyheter* publicerade en artikel att Gymnasieutredningens förklaring till att man ville lägga ner musik ämnet var för att det har en otydlig identitet, eftersom det både har en yrkesprofil och räknas som studieförberedande. Regeringen gick emot förslaget och behöll det som eget gymnasieprogram, men med tydlig studieförberedande karaktär (*Dagens Nyheter*, 2009-04-09). Om Gymnasieutredningen har ett sådant förslag kan man personligen tycka att om en del av samhället anser att de estetiska ämnena anses ha en otydlig identitet finns det en poäng i att man inte har förkunskaper i dessa ämnen. En del vuxna kan ta snabba beslut ifall det dyker upp en massa frågor kring ett visst område. I det här fallet kan föräldrar som inte har kunskaper om estetiska ämnen anse att Gymnasieutredningens förslag är bra. Det handlar i stort sätt om hur mycket kunskaper som en person har för att kunna kritisera eller hålla med i det som sägs. Ljungberg nämner att trots tillgång av all slags musik i samhället har musik svag plats i skolarbetet. När jag besökte kommunala grundskolans studievägledare nämnde studievägledaren att de estetiska ämnena i skolan är väldigt populära och att eleverna kan se de estetiska ämnena från olika perspektiv, vissa kan tycka att det är kul medan andra kan tycka att det är oseriöst men bra att koppla av

från andra teoretiska ämnen som kräver mer ansträngning. Även Ljungberg anser att estetiska ämnen inte har samma villkor som de andra ämnena men att de har en plats i schemat och att det kan bero på att de underlättar de andra ämnena en aning (Ljungberg, 1990).

Meri som är förälder till en pojke i årskurs 9 i kommunala grundskolan nämnde att det som står i kursplanen är säkert viktigt och därför kan de estetiska ämnena ha en plats i skolan. Meri är inte helt säker om det verkligen är viktigt att hennes son får undervisning i de estetiska ämnena utan hon nämner att om kursplanen och Skolverket har kommit fram med det, då är de viktiga ämnen. Tham hävdar att "På djupet handlar det om att barn genom skapande processer kan göra sina röster hörda, att de genom texterna och musiken kan ta del av varandras tankar och åsikter" (Tham, 2008: 18). I sitt citat synliggör Tham att musik inte bara är ett nöje utan det är mer än bara så, vilket kanske inte många håller med om. Under intervjun talade Meri enbart vad Skolverket hade skrivit i kursplanen och ingenting annat, hon visste inte varför det var viktigt att ha estetiska ämnen i skolarbetet. I samband med detta vill jag även nämna Gulays synsätt på estetiska ämnen i skolan. Som jag tidigare nämnde anser Gulay att estetiska ämnen ger eleverna chansen att koppla av. Föräldrarna känner inte till varför det är viktigt med estetiska ämnen utan de påpekar att det är viktigt för att det finns i skolarbetet. Tham fastslår att:

Genom att kombinera konst och kunskap, erfarenheter och lek, egna erfarenheter och andras berättelser kan människan utveckla sin kunskap om både sig själv och världen och skapa nytt. Det är människans kreativa aktivitet som gör henne till en framtidsinriktad varelse, som skapar sin framtid och samtidigt förändrar sin nutid (Tham, 2008: 11).

Det är viktigt att föräldrarna kan vara upplysta och medvetna om varför deras barn har undervisning i dessa ämnen. De estetiska ämnena ger mycket mer än bara avkoppling som även Tham nämnde i ovanstående citat. I citatet nämns det att människans kreativa aktivitet gör henne till en framtidsinriktad individ, som hjälper till att skapa sin framtid och samtidigt förändra sin nutid. Med andra ord kan man tolka att kreativitet är en del av identitetsskapandet som hjälper individen i sin framtid, men det är lite synd att föräldrarna ser estetiska ämnena som oseriösa. Detta synsätt kan påverka deras barn negativt så att de eventuellt kan börja se de estetiska ämnena ur samma perspektiv som sina föräldrar. Jag anser att om ett

barn inte är medvetet om de olika ämnenas viktiga roll i sitt liv kommer en del av ämnena betraktas som oseriösa och barnet kommer inte ha någon användning av dem i framtiden.

Ljungberg hävdar att det har påståtts att den kulturella kännedomen i Sverige är låg, det kan bero på hur och vad man mäter. Han har funderingar när det gäller intresse för opera, klassisk musik osv. för att då kan det kanske finnas en sanning i påståendet. När jag intervjuade föräldrarna var jag tvungen att upprepa mina frågor eller berätta på flera olika sätt för att de skulle förstå innebörden. Det märktes tydligt att föräldrarna hade en ganska oklar förståelse om vad de estetiska ämnen är och vad man lär sig där. De kanske inte heller deltar så mycket i det finkulturella livet i Sverige. Med det finkulturella menas just besök på teater, opera, museer, etc. Man förstod det genom att föräldrarna kopplade frågorna till media och svarade dem i åtanke. Ingen av föräldrarna nämnde i intervjun om teater, opera etc. utan man tänkte bara på medier som TV, radio och tidningar. Ena föräldern sade, jag ser inte de estetiska programmen seriösa på grund av att man upptäcker genom media hur det går för dem som kämpar och vart de som strävar befinner sig slutligen. Det kanske kan hända att de kommer långt i sina branscher men det är ett undantag för att det är en svår bransch att lyckas och uppnå sitt mål. Föräldrarnas åsikt skulle nog kunna vara annorlunda om hon skulle vara bekant med den estetiska verksamheten. Båda föräldrarna nämnde även att de aldrig hade gått på någon teaterföreställning, när jag frågade varför, sa de att de inte hade tänkt på det utan det bara är en vana. Det som kommer fram är mer än vad man förväntar sig och det Ljungberg nämner om svenskarnas kulturella kännedom är till en viss del sant, eftersom när föräldrar inte deltar i olika evenemang kan det påverka barnet. Det kan leda till att äldre barn och ungdomar inte deltar i olika föreställningar och konserter eftersom de inte har tidigare bekantskap med det.

6.1.2 Föräldrarnas och elevernas synsätt på det estetiska programmet

Det nämns i boken *Skola-fritid-framtid* att "alla människors liv börjar någonstans men vi väljer inte våra föräldrar. På så sätt växer vi upp under på förhand givna materiella, sociala och kulturella omständigheter" (Jönsson, m.fl., 1993:173). Många är kanske medvetna att kultur är en del av individens liv och det Jönsson m.fl. nämner har en mening i att människors liv är formade i och med graviditeten. Vi har inga möjligheter att välja föräldrar utan vi lever med de omständigheter som redan finns i familjen men jag anser att det är upp till personen själv om den vill förändra de olika vanorna i familjen. I intervjun med föräldrarna samtalande

vi kring hur deras reaktion skulle vara om deras barn valde det estetiska programmet i gymnasiet.

Vi måste tänka på vår kultur och religion innan vi gör olika val i vårt liv. Vår dotter kan inte vara lättklädd i en offentlig plats och dansa intimt med en pojke. Min man skulle aldrig acceptera det, har han till och med nämnt tidigare då vi satt tillsammans med vår dotter och diskuterade vilka skolor respektive program som skulle passa henne. Vi hoppade över det estetiska programmet utan att prata kring den. Det estetiska programmet är inte lämpligt i vår kultur.

Gulay, förälder

Jag tycker inte att estetisk linjen är lika seriös som de andra linjerna, min son kan alltid hålla på med estetiska aktiviteter på fritiden men jag skulle inte önska att han valde en estetisk linje. Jag skulle vilja och uppskatta att han valde att bli läkare istället.

Meri, förälder

I Gulays familj är det oacceptabelt att hennes dotter är lättklädd på en offentlig plats och att dottern dansar intimt med en pojke. Gulay och hennes make tänker på kulturen och religionen som de är uppväxta med, då det inte är godtagbart att man går utanför kulturen och religionen. Det får barnen även uppleva i hemmet. Gulay berättade i intervjun att de hade diskuterat med dottern att vissa gymnasieprogram, som då estetiska programmet inte är förenliga med deras levnadssätt, och att dottern inte gick emot deras åsikt. Likaså nämner Grönlund att det är viktigt för studievägledaren att sträva efter och arbeta för jämställdhet mellan könen. Då man arbetar för jämställdhet måste det finnas förståelse för att invandrarflickor varken kan eller får bryta med familjens normer (Grönlund, 1986). Det som Grönlund påpekar är att studievägledaren bör kunna hjälpa eleven att välja ett gymnasieprogram eller gör ett val till gymnasiet utan att bli påverkad av familjens syn på könsroller, som till exempel vilket gymnasieprogram som är väsentligt för dottern respektive sonen. Grönlund menar även att flickor med utländsk bakgrund vare sig kan eller får bryta med familjens normer, vilket intervjun med Gulay är ett tydligt exempel på. Det nämns även i rapporten *Karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund* att ungdomars karriärval

influeras av strukturella villkor och av personligt handlingsutrymme, vilket kan vara påverkat av etniska, köns- och klassmässiga ramar (Lundqvist, 2005).

Grönlund hävdar även att föräldrar i många kulturer har en bestämd uppfattning om sina barns utbildnings- och yrkesval. I vissa länder finns föräldrars bestämmanderätt införd i lagen (Grönlund, 1986). I intervjuerna med föräldrarna ansåg föräldrarna inte att de påverkar sina barns gymnasieval utan att de styr barnens val till för att få fram det bästa möjliga ur det. Fastän Meri yttrade i intervjun att hon skulle vilja att hennes son valde att utbilda sig till läkare, ansåg hon att det inte var någon påverkan. Om det finns en bestämd uppfattning i många kulturer om barns utbildning och yrkesval är Meris och Gulays situation ett klart exempel på att det finns föräldrar som bestämmer medvetet eller omedvetet. I vissa länder finns en lag om föräldrars bestämmanderätt över barnens yrkesval och utbildning. Jag tvivlar på var egentligen barns yttrandefrihet befinner sig om de inte ska ha möjlighet att välja en framtidsstudie som de själva sedan ska arbeta med.

I examensarbetet *Gymnasievalet* skrivs det om programvalet i förhållande till etniskt ursprung. Man har kommit fram till att 78 % av dem som valt det estetiska programmet är elever med nordiskt ursprung. Sammanfattningsvis kan det sägas att elever med svensk bakgrund i högre grad väljer naturvetenskap – och estetiska program, medan elever med utländsk bakgrund väljer i högre utsträckning samhällsvetenskap – och handelsprogram, vilket är teknikyrkesförberedande och omsorgsyrkesförberedande program (Korsén och Källström, 2005). Studievägledarna i både skolorna påstod att många elever med utländsk bakgrund inte söker till de estetiska programmen, anledningen kan vara kulturella förhållanden. Studievägledaren i den kommunala grundskolan berättar att många elever inte talar om att det är föräldrarna som bestämmer gymnasievalet, vilket märks tydligt när man ser att en elev som är intresserad av ett visst yrke inte i slutändan väljer det yrket. I intervjun med elever med utländsk bakgrund som har ett stort intresse för musik fick jag fram att föräldrarnas samtycke spelade mycket stor roll i deras gymnasieval. Eleverna samtalade kring föräldrarnas roll i deras livsvillkor och talade om att de bryr sig om föräldrarnas synpunkter kring gymnasievalet. I intervjuer sa informanterna att:

Jag har tänkt välja ett estetiskt program i gymnasiet, det kommer att bli musiklinjen. Jag har ett stort intresse för musik.

Min pappa är hemspråklärare och min mamma är musklärare, mina föräldrar uppskattar att jag väljer musiklinjen eftersom de är medvetna om att musik är mitt intresse.

Alma, årskurs 9

Jag har inte tänkt gå på en musikskola eller program, det kommer att förbli en fritidsaktivitet för mig. Jag kommer att välja naturvetenskapsprogrammet för att jag vill studera till läkare.

Jag tror inte att mina föräldrar skulle bli glada över att jag valde ett estetiskt program för att mina föräldrars dröm är att jag utbildar mig till läkare, advokat etc.

Saki, årskurs 9

Almas föräldrar tar hänsyn för deras dotters gymnasieval och hon kommer att söka till en musikskola för att uppfylla sin dröm, medan Saki vill uppfylla sina föräldrars dröm om sitt kommande yrkesval. I intervjun påpekade Saki även att han och hans föräldrar hade diskuterat om olika gymnasieprogram för att nå fram till det som är passande för Saki. Saki hävdar även att hans föräldrars åsikter är viktiga för honom eftersom de är hans föräldrar men att det är hans liv och hans val som väger tyngst. Fastän Saki säger att det är hans liv och hans val som väger tyngst funderade jag under intervjun varför han inte väljer gymnasievalet efter sitt intresse. Jag frågade inte Saki om vad som låg bakom hans tanke för att han hade en teori och det var att både han och hans föräldrar kunde gemensamt komma fram till en slutlig diskussion, ”de vägleder mig till det bästa utan att påverka”. Då börjar jag undrar igen: att vägleda från ett intresse till något helt annat - är det inte att påverka? Jag själv anser att ifall man ska vägleda någon ska man kunna avstå ifrån att påverka personen genom att råda. Det kanske inte alltid är lätt att hitta denna balans men jag tycker att man bör vara försiktigt eftersom ens fördomar kan påverka personens synsätt negativt. Kortare sagt bör man kunna resonera om både fördelar och nackdelar som kan förekomma i yrkesvalet.

I boken *Pizzabagare eller Pilot?* nämner Goldstein-Kyaga om ett fall som påminner om Sakis situation. Elever med utländsk bakgrund väljer för det mesta en utbildning som är relaterad till föräldrarnas yrke, ett exempel är Konstantins fall som författarinnan har intervjuat. Konstantin berättar att han är intresserad av att studera samhällsorienterande ämne

fast han tänker inte välja det på grund av att familjen behöver något om ekonomiska transaktioner och därför har han sökt ekonomisk linjen på gymnasiet (Goldstein-Kyaga, 1995). Jag anser att i Konstantins fall påverkar man eleverna till en annan inriktning som förälder. Detta sätt som föräldrarna i Konstantins och Sakis läge använder är inte att vägleda utan att påverka elevens eget val. Jag anser att vägleda någon eller någonting är helt annat än att påverka. Som jag tidigare nämnde att när man vägleder en person handlar det om att man visar en person både nackdelar och fördelar som kan dyka upp. När det gäller att påverka har man tidigare förkunskaper om tinget som leder till att man medvetet eller omedvetet påverkar det slutligen.

De flesta är medvetna att i Sverige får eleverna välja fritt vad de vill läsa på gymnasiet, men å andra sidan känner de begränsningar från sin kulturella omgivning och sin etniska grupp. Eleverna försöker balansera föräldrarnas önskemål men anser inte att föräldrarna påverkar deras gymnasieval utan att de mer vägleder. Som jag tidigare nämnde är ordet påverkan en tolkningsfråga, det handlar om hur man vill tolka ordet och i min studie tolkade informanterna det på olika sätt. Detta kan bero på att informanterna tillhör olika etniska bakgrunder som kan att de tänker olika om ordet påverkan. Ett exempel är att Alma som kommer från Rumänien och Saki som är Eritrean har olika uppfattningar om påverkan. Saki nämner att eftersom det är hans föräldrar kan de få möjligheten att påverka hans gymnasieval. Saki anser i intervjun att påverka någon är inte illa eftersom i hans kultur brukar familjen påverka barnens slutliga val för att det ska gå bra för barnet. Medan Alma ser påverkan som någonting negativt. Hon hävdar att i hennes familj kommer man med olika förslag och att alla gemensamt diskuterar fram det bästa. Om Alma är intresserad av att studera till någonting helt annat kan hon välja det hon vill eftersom det är hennes liv. Alma berättar att ingen annan än hon själv kan besluta gymnasivalet. I det här sammanhanget kan det ses att olika etniska grupper kan tolka orden olika och att de etniska och kulturella faktorer spelar roll för hur man tolkar ordet ”påverkan”.

Som tidigare nämnt, är elever med utländsk bakgrund överrepresenterade i hantverksprogrammet och i handels- och administrationsprogrammet, elever som är utrikesfödda är överrepresenterade i handels- och administrationsprogrammet och i omvårdnadsprogrammet, infödda elever är överrepresenterade i fritidsprogrammet, naturbruksprogrammet samt industriprogrammet (Lundqvist, 2005). Kommunala grundskolornas studievägledare talade om att de estetiska programmen inte är populära i denna

skola. Varje år kan det vara en eller två personer som söker till det estetiska programmet och att majoriteten är flickor som söker. Hon påpekade även att det är konstigt men att hon upplever att nästan alla i slutändan söker till samma gymnasieinriktning, som bland annat ekonomiprogrammet som är populärt bland eleverna (Kommunala grundskolan, studievägledare). Alma är en av de få eleverna som ska söka till musikskolan och har föräldrar som uppmuntrar henne till att söka det hon är intresserad av. Almas mamma är musiklektör, det kan vara en anledning till att hon har mer möjlighet att välja ett estetiskt program eftersom familjen redan är väl bekant med detta yrke.

6.1.3 Eleverna i Nycirkusprogrammet resonerar om föräldrarnas synsätt på deras gymnasieval

Informanterna Lena och Niklas har svensk bakgrund och går andra året i Nycirkusprogrammet. Eftersom det inte fanns en estetiskt inriktad grundskola i deras bostadsområde var de tvungna att gå i en kommunal grundskola. I intervjun samtalande vi allmänt om gymnasievalet men huvudfrågan var att ta upp om deras föräldrars synsätt på gymnasievalet. Lena och Niklas talade om att:

Mina föräldrar var emot cirkuslinjen, de ville helst att jag ska utbilda mig i någon naturlinje men jag stod emot deras åsikt och började på Nycirkusprogrammet.

Lena i Nycirkusprogrammet

Jag älskar att hålla på med fysiska aktiviteter. Mina föräldrar ville att jag skulle välja en gymnastiklinje men det blev istället en cirkuslinje som de verkligen uppskattar idag.

Niklas i Nycirkusprogrammet

På ovanstående citaten ser vi två olika syner på elevernas estetiska gymnasieval. Det är väldigt viktigt att föräldrarna stödjer sina barns gymnasieval för att barnet ska kunna bli inspirerad och motiverad. Även Karlsson hävdar att i vissa studier har det kommit fram att framgångsrika unga musiker berättade ifall deras föräldrar inte skulle stimulera dem skulle det inte förekomma regelbundna övningar (Karlsson, 2002). I intervjun nämnde Lena att det kan förekomma för mycket press, att hon ibland inte orkar med lektionerna samt träningarna i

skolan. Lenas föräldrar var emot hennes gymnasieval och ingen stimulerade henne till det. Anledningen till att hon inte orkar med pressen i skolan kan vara hennes föräldrars ointresse. Man kan behöva både kamraternas och föräldrarnas uppmuntran för att komma någon vart i sina studier och framtid. Det är inte lätt att göra allt på egen hand och därför kan man tveka om det är det rätta valet man har gjort. Lena berättade även att hon börjar bli osäker om hon vill utbilda sig vidare i detta område. Därför kan hon söka till arkitektur på universitetet/högskolan. Niklas föräldrar däremot stimulerade honom till att välja en utbildning där han kunde få möjlighet att röra sig eftersom han gillar det. Han berättar att det känns skönt att ha föräldrarna på sin sida. De kan vara ett stöd när man skall vidareutbilda sig, eftersom utbildningen är tidskrävande och de regelbundna träningarna tar mycket tid och ork. Även Karlsson påstår att föräldrarnas stöd och engagemang medför att barnet får en solid grund genom tillförlitliga relationer med både lärarna och föräldrarna som spelar en stor roll i lärandeprocessen (Karlsson, 2002).

Både Niklas och Lena har nämnt att det ibland kan komma situationer då man inte orkar med alla övningar som man ska göra och att det kan förekomma regelbundna övningar som kan ta friheten från fritiden. I boken *Skola –fritid –framtid* har en teatergrupp undersökts. I undersökningen har vissa medelklassföräldrar poängterat att teatergruppen tog mycket tid från skolan. När de började på högstadiet fick inte döttrarna fortsätta med teatergruppen (Jönsson, m.fl. 1993). Om man jämför teatergruppens situation med Niklas och Lenas situation är det i stort sett samma problem som dyker upp och det är att cirkus och teater tar en del av fritiden. Teatergruppens föräldrar klagar på att teatern tog mycket tid från skolan vilket Niklas och Lena nämner att det kan förekomma regelbundna övningar. Lena anser att regelbundna övningar skapar osäkerhet hos individen om man verkligen kommer att orka med det i slutändan. Deras föräldrar anser att ungdomarna själva har valt programmet och de vet själva vad som är bäst för dem.

6.2 Enkätanalys

I detta avsnitt kommer jag att analysera resultaten från enkätundersökningen vilket genomfördes av Nycirkusprogrammet och den kommunala grundskolan.

Enkätundersökningen kommer att resoneras kort eftersom syftet är att lyfta fram informanternas svar genom att undersöka allmänt om hur andra elever har för synpunkter.

Eleverna som deltog i enkätundersökningen var elever i årskurs 1-2 på Nycirkusprogrammet, vilket motsvarar 13 elever samt årskurs 9 elever från den kommunala grundskolan vilket motsvarar 25 elever. Vissa frågor kommer inte att medfölja i analysen på grund av att det fanns överflödiga frågor som inte behövde tas upp. Eftersom enkätundersökningen består inte endast av svarsalternativ så kommer jag att ta upp vissa svar på fördjupningsfrågor som jag ställde i enkäten. En kort summering av enkätresultaten i Nycirkusprogrammet och kommunala grundskolan följer här.

6.2.1 Nycirkusprogrammet

I undersökningen deltog 9 flickor och 4 pojkar mellan 15 -19 års ålder. 84,61 % av eleverna har svensk bakgrund och 15,39 % av eleverna har utländsk bakgrund. De blev tillfrågade ifall deras bostad och skola ligger i samma kommun, 30,77 % elever svarade ja och 69,23 % svarade nej på frågan. 7,69 % elever hade gått i en estetisk inriktad grundskola medan 92,31 % elever hade gått i en kommunal grundskola. Inriktningen i Nycirkusprogrammet gäller samma för alla elever och det är cirkusinriktning. Majoriteten av eleverna sa att deras föräldrar inte påverkade deras gymnasieval utan det blev elevernas eget val vilket program de ville välja. I samband med föräldrars påverkan visade sig det även i frågan om föräldrarna hade andra gymnasieval i önskemål att 53,85 % svarade nej på frågan och 46,15 % svarade ja.

6.2.2 Kommunala grundskolan

I enkätundersökningen bland årskurs 9 elever har ingen svensk bakgrund. I undersökningen deltog 16 flickor och 9 pojkar. På frågan om vad eleverna anser om estetiska ämnena (bild och musik) i skolan svarade majoriteten av eleverna att ämnena är bra och ingen svarade att det var oviktigt. Alla elever tänker fortsätta studera till gymnasiet och majoriteten vet redan vad de ska välja för gymnasieprogram. 12 % av eleverna tänker välja det estetiska programmet och dessa elever är bara flickor. På frågan om de anser att föräldrarna kommer att påverka gymnasievalet svarade 16 % ja, 80 % nej och 4 % vet inte.

6.2.3 Analys av fördjupningsfrågorna i enkätundersökningarna

Det fanns flera fördjupningsfrågor men det var en som var grunden för enkätundersökningen till eleverna i Nycirkusprogrammet och frågan var: ”Vad ansåg dina föräldrar om ditt

gymnasieval?” Majoriteten av eleverna svarade att föräldrarnas syn på deras gymnasieval var positiv. Låt oss se vad en del elever har för resonemang kring denna fråga. En flicka som ursprungligen kommer från Norge har skrivit att hon har flyttat från Norge till Sverige för att börja på Nycirkusprogrammet. Föräldrarna ansåg att det var litet trist att hon måste flytta, men de accepterade och uppmuntrade henne till att göra det hon vill. En annan elev nämnde att hans föräldrar stöttade honom till cirkuslinjen och att det var hans föräldrar som hade kommit med förslaget. Lundqvist hävdar att ungdomar påverkas i sina karriärval av en mängd allmänna och privata institutioner och personer som till exempel skolväsendet, sociala gemenskaper, vänner och familjer (Lundqvist, 2005). Även Lovén tar upp om föräldrarnas förhållningssätt till gymnasievalet, han nämner om en enkätundersökning av elevernas egen roll i valprocessen. Enkätfrågan var att de skulle nämna en person som betydde mest för en i gymnasievalet. I resultatet av enkäten kom det fram att föräldrarna var de viktigaste personerna för eleven i gymnasievalet jämfört med andra personer (Lovén, 2005). De flesta eleverna i båda skolorna har skrivit att de inte påverkades av familjen, de har även nämnt att det är deras eget val och att familjen skulle stötta dem vad än de valde. Fastän de flesta eleverna i den kommunala grundskolan har skrivit att föräldrarna inte skulle påverka deras gymnasieval, svarar vissa elever på fördjupningsfrågan: ”Hur tror du att dina föräldrar reagerar ifall du väljer en estetisk linje på gymnasiet?” Att deras föräldrar inte skulle acceptera att de valde denna linje på grund av att de tycker att estetiska skolor är oseriösa. Det är ett väldigt intressant resultat för att eleverna anser att föräldrarna inte skulle påverka dem i deras gymnasieval men att de inte skulle acceptera estetisk inriktade linjer. Det kan i stort sätt handla om hur man ser på ordet **påverkan** för att i intervjuerna har informanterna möjlighet att diskutera kring ordet och finna ett lämpligt svar medan i enkätundersökningen är man ensam och tolkar frågan som man själv vill. Ett exempel som illustrerar Lundqvists ovanstående påstående är att i Nycirkusprogrammets enkätundersökning fanns det en fråga om familjens önskemål om barnets gymnasieval. Här har flera elever nämnt familjens önskemål men resultatet visar att eleverna slutligen gör sitt eget val.

7. Resultat

I detta avsnitt kommer jag att diskutera resultatet av undersökningen.

I Min studie har jag bekräftat att det är vanligt med en negativ syn på de estetiska ämnena och skolorna hos föräldrar med utländsk bakgrund. Den största orsaken är att de estetiska skolorna inte anses vara seriösa och att kulturen har en stor betydelse för att föräldrarna

tänker så som de gör. Ordet ”seriös” kan man tolka i denna situation genom att föräldrarna inte tar de estetiska skolorna på allvar men att de hävdar att det är bra att eleverna får undervisning i de estetiska ämnena för att koppla av. För föräldrarna är de estetiska ämnena i grunden inte viktiga utan mer en avkoppling från andra teoretiska ämnen. Med föräldrarnas tankesätt tolkar jag att de estetiska skolämnena kan leda till att eleverna inte får välja de estetiska skolorna, eftersom föräldrarna anser att de estetiska skolämnena är ”oseriösa”. Jag anser att om föräldrarna ansåg att de estetiska ämnena är seriösa skulle eleverna förmodligen kunna välja de estetiska programmen i gymnasiet.

Det finns en tydlig syn på hur undersökta föräldrar med utländsk bakgrund och etniskt svenska föräldrar tänker kring de estetiska ämnena. Det visar sig att det är vanligare bland svenska föräldrar att uppmuntra barnen att göra egna val. Visserligen har föräldrarna egna önskemål, men barnen får i slutändan göra sina egna val. Enligt de undersökta utländska föräldrarna är det föräldrarna som bestämmer en stor del av gymnasievalet och att sociala omständigheter har betydelse. De undersökta utländska föräldrarna tänker mycket utifrån traditionella könsmonster och utifrån kulturella och etniska synsätt. I stort sätt tänker inte de utländska föräldrar på, till exempel inom vilka områden deras barn har begåvning och skulle kunna studera vidare, utan deras kultur och etnicitet har en stor betydelse på deras valmöjligheter. Resultatet av föräldrarnas påverkan visar att de utländska föräldrarnas negativa synsätt påverkar elevernas slutliga val till de estetiska programmen. Eftersom den största andelen av eleverna inte kan gå emot sina föräldrar så accepteras åsikterna motvilligt. Resultatet på de estetiska ämnenas betydelse i samhället visar att i allmänhet tar man inte de estetiska ämnena på allvar. De estetiska ämnena har inte lika stor betydelse som de teoretiska ämnena som t.ex. matematik. Det visar både min undersökning och den tidigare forskningen.

För de elever där föräldrarna har varit engagerade i deras val inom estetisk utbildning har det gått väldigt bra. Både de och föräldrarna är positiva till det skolan har gett eleven. För de eleverna där föräldrarna inte har godtagit den estetiska utbildningen har det även där gått bra förutom att dessa elever har mycket eget ansvar, vilket inte underlättar studierna.

8. Slutdiskussion

I detta avsnitt kommer jag att diskutera kring mina egna kommentarer om undersökningen samt argumentera kring frågeställningarna som förekom i undersökningen.

Jag anser att synen på de estetiska ämnena i vårt samhälle är väldigt nedvärderande. Det ser man till exempel i Gymnasieutredningens förslag och de undersökta föräldrarnas synpunkter. Jag anser att vi har många brister som vi inte känner till och en av bristerna är att vi inte är medvetna om de estetiska ämnenas betydelse i våra liv. Det är synd att de estetiska ämnena inte framställs som viktiga ämnen och att man till och med planerar att ta bort dem som obligatoriska ämnen i skolan. Som blivande lärare måste vi ta ansvaret för att framhålla inför föräldrarna att de estetiska ämnena och skolorna har en stor betydelse för individen samt att vi inte kan bortse från dessa ämnen. Det gäller att ge tydliga informationer om att alla ämnen är lika viktiga och att vi bör ge klara exempel till föräldrar som har ett negativt synsätt på de estetiska ämnena.

Begreppen kultur, etnicitet och genus har en stor betydelse för de undersökta föräldrarna och eleverna. Dessa begrepp har inte bara betydelse för dem med utländsk bakgrund, utan även för dem med svensk bakgrund. Genom undersökningen får vi ta del av att dessa begrepp formar levnadssättet för de undersökta föräldrarna med utländsk bakgrund. Många gånger har jag stött på föräldrar som kan bestämma vilken färg sonen respektive dottern ska ha på kläderna som enligt föräldrarna representerar barnets kön, eller så ser man att föräldrarna inte vill att dottern umgås med pojkamrater. Det jag vill komma fram till är att de flesta av oss kanske är medvetna om ovanstående exemplen men, hur många av oss var medvetna om att många inte fick välja de utbildningar som inte var relevanta för familjens livsform. Eftersom jag själv har upplevt en liknande situation ville jag ta upp om det verkligen är så. Som vi ser visar resultatet att vissa elever får uppleva det. Problem som kan förekomma i förhållande till föräldrarnas synsätt kan variera från person till person men det finns två utvägar, den ena är att acceptera föräldrarnas åsikter och gå vidare med någonting helt annat eller sträva efter att stå emot föräldrarna. Eftersom det i vissa familjer är bestämda regler som gäller kan det vara svårt att uppfylla sina drömmar men man kan ta chansen att visa för sina föräldrar hur verksamheten på estetiska skolor ser ut. Om man tillsammans med sina föräldrar besöker estetiskt inriktade skolor och sedan tar beslut, kan möjligtvis föräldrarnas tankar förändras.

I helheten vill jag komma fram med min undersökning till att föräldrarna bör vara till stöd för sina barns gymnasieval utan att styra barnens val till en inriktning som föräldrarna önskar. Det är även viktigt att inte påverka elevens gymnasieval med olika faktorer som kulturella skäl.

9. Vidare forskning

Det skulle kunna forskas mer om vilka andra aspekter som kan påverka elevernas valmöjligheter inom den estetiska verksamheten. Det kan även forskas om på vilka sätt läraren och skolan kan synliggöra de estetiska ämnena/skolorna för föräldrarna samt eleverna. Eftersom jag har valt att fokusera på utländska familjer kan det i framtiden vidare forskas på etnisk svenska föräldrars synsätt på de estetiska ämnena/skolorna. Det är viktigt att eleverna vet varför de har undervisning i de estetiska ämnena och det är även viktigt att föräldrarna är tydligare medvetna om estetiska ämnena/skolornas innebörd. Jag anser att det skulle vara intressant att forska vidare på dessa förslag jag givit.

10. Käll- och litteraturhänvisning

Arvaston & Ehn (red.) (2007) *Kulturnavigering i skolan*. Malmö: Gleerups utbildning AB, ISBN:978-91-40-66108-1

- Carlsson, E (1986), "Nya arbetsmetoder som invandrarsyo", i boken *SYO för invandrarelever*, utg av Grönlund, Birgitta (1986).
- Elvin-Nowak & Thomsson (2003) *Att göra kön*. Stockholm: Albert Bonniers förslag AB, ISBN: 91-0-057852-5
- Fornäs, J m.fl. (1989) *Musikens roll i tre unga band*. Stockholm: Symposion Bokförlag & tryckeri AB, ISBN: 91-7868-131-6
- Goldstein-Kyaga, K (1995) *Pizzabagare eller pilot? Om studievalet bland ungdomar i multietniska skolor*, Stockholm: Gotab, HLS förslag, ISBN: 91-7656-359-6
- Grönlund, B (1986), "Inledning", i boken *SYO för invandrarelever*, utg av Grönlund, Birgitta (1986).
- Josefson, H (2005) *Genus- hur påverkar det dig?*, Första upplaga Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB, ISBN: 91-27-64161-9
- Jönsson, I m.fl. (1993) *Skola - fritid- framtid*. Lund: Studentlitteratur, ISBN: 91-44-38421-1
- Karlsson, M (2002) *Musikelever på gymnasiet estetiska program- en studie av elevernas bakgrund, studiegång och motivation*, Lund: Media- Tryck, ISBN: 91-628-5113-9
- Korsén & Källström, (2005) *Gymnasievalet- en studie av vilka faktorer som påverkar valet till gymnasiet i Botkyrka kommun*, Stockholm: Institutet för samhälle, kultur och lärande. Lärarhögskolan i Stockholm.
- Larsen, A (2007) *Metod helt enkelt*, Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB
- Ljungberg, H (1990) *Skolan som kulturförmedlare- De estetiska ämnenas roll*, rapport D 1990: 6, Institutionen för lärarutbildningen, Kalmar: Repro högskolan i Kalmar
- Lovén, A (2000) *Kvalet inför valet- Om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan*, Malmö: Institutionen för pedagogik Lärarhögskolan, ISBN: 91-88810-15-1
- Lundqvist, K (2005) *Karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund- framtidsplaner, orienteringar och strategier mellan utbildning och arbete*, Norrköping: Rapport till integration. Rapporten kan laddas ned som pdf: www.intergartionsverket.se
- Läroplan för de frivilliga skolformerna, *Lpf 94* (2006). Skolverket. Stockholm: Danagårds grafiska, Ödeshög, ISBN: 91-8554502-3
- Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, *Lpo 94* (1999). Skolverket. Stockholm: Graphium Västra Aros 1999, ISBN: 91-38-31413-4
- Läroplan för förskolan *Lpfö 98* (2006). Skolverket. Stockholm: Danagårds grafiska, Ödeshög, ISBN: 91-85545-00-7
- Paulsen, B (1996) *Estetik i skolan*. Lund: Nyebolle Grafisk form AB, ISBN: 91-44-60431-9

Strömquist, S (2006), red. Strömberg U, *Uppsatshandboken*, fjärde upplaga, Uppsala:
Elanders Infologistics Väst AB, Mölnlycke, ISBN 13: 978-91-7382-816-1, ISBN: 91-7382-
816-5

Tham, A (2008) *Den andra möjligheten- estetik och kultur i skolans lärande*, Stockholm:
Lenanders Grafiska AB, ISBN: 978-91-85589-50-0

11. Internetkällor

Skolverket, *Estetiska programmet* (Senast granskad, 29 augusti 2005):
<http://www.skolverket.se/sb/d/2433/a/3466>

Skolverket, *estetiska programmet* (Senast granskad, 8 september 2009):
<http://www.skolverket.se/sb/d/2991/a/16966>

Skolverket, *Hur hänger allt ihop?* (Senast granskad: 22 november 2008):
<http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7818>

Skolverket, *Kommentarer till programmålet* (Senast granskad: 22 november 2008):
<http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7672>

Skolverket, *kurser som ingår i estetiska programmet (Bilaga 1)*:
<http://www.skolverket.se/content/1/c4/28/55/es.pdf>

Skolverket, *kursplan för estetisk verksamhet*, Inrättad 2002-07 SKOLFS: 2002:9:
<http://www.skolverket.se/sb/d/2415/a/16221/func/kursplan/id/4045/titleId/ESV1045%20-%20Estetisk%20verksamhet>

Skolverket, *Programmål för estetiska programmet* (Senast granskad, 22 november 2008):
<http://www.skolverket.se/sb/d/597/a/7714>

Regeringen *behåller estetiskt program* (Publicerat 2009-04-09 09:17)
: <http://www.dn.se/kultur-noje/scen/regeringen-behaller-estetiskt-program-1.841535>

Elever kan få välja bort musik (Publicerad: 18 september 2008, 21.17. Senast ändrad: 19 september 2008, 00.47): http://www.svd.se/kulturnoje/nyheter/artikel_1746967.svd

10. Bilaga

Bilaga 1

Intervjufrågor till årskurs 9

Har som utgångspunkt bakgrundsfrågor och fortsätter med följdfrågor.

Vilket land kommer du ifrån?

Hur många syskon har du?

Hur många systrar/bröder har du?

Hur gamla är de?

Pluggar någon av dina syskon på gymnasiet?

Vilket program har han/hon valt?

Vilken utbildning/vilket yrke har dina föräldrar?

Vad tycker du om de estetiska ämnena i skolan (bild, drama, musik)?

Vilket gillar du mest?

Varför gillar du det ämnet mest?

Har du tänkt välja något estetiskt program på gymnasiet?

Varför/varför inte?

Hur tror du dina föräldrar skulle reagera ifall du skulle välja ett estetiskt program?

Varför tror du att de tänker så som de gör?

Vilket gymnasieprogram har du tänkt välja?

Varför just detta program?

Har du och dina föräldrar resonerat om vilka program som skulle passa dig?

Hur har diskussionen varit?

Varför är det så viktigt för dig att dina föräldrar kommer med synpunkter?

Tror du att dina föräldrar kommer att påverka ditt gymnasieval?

Varför tror du det?

På vilket sätt tror du att de kommer att påverka?

Intervjufrågor till föräldrar för årskurs 9 elever

Vilket land kommer du ifrån?

Har du barn som går i gymnasiet?

Om ja, vilket program går barnet/barnen i?

Varför just detta program?

Har ni samtalat hemma om gymnasievalet?

Vad har det dykt upp under samtalen?

Vilka program är höjdpunkter?

Har ni fått tillräckligt med information från skolan angående gymnasieprogrammen?

- *Föräldramöte*
- *Studie- yrkesvägledare*

Vad anser du om estetiska ämnena bild, musik och drama?

Varför anser du så?

Om ditt barn skulle vilja börja i en estetisk skola/linje, hur skulle du reagera?

Varför skulle du reagera så?

Skulle det vara skillnad på vem som valde, ex om det var din dotter som valde?

Hur skulle du agera ifall ditt barn väljer ett gymnasieprogram som du inte godtar?

Intervjufrågor till Cirkusskolan

Har som utgångspunkt bakgrundsfrågor och fortsätter med följdfrågor.

Vilken årskurs går du i?

Vilket land kommer du ifrån?

Vilken stad bor du i?

Har du syskon?

Hur många systrar och bröder har du?

Hur gamla är de?

Går någon av dina syskon på gymnasiet?

Vilket program har han/hon valt?

Vilken utbildning/yrke har dina föräldrar?

Vilken grundskola gick du i, kommunal eller skola med estetisk inriktning?

Ifall det är estetisk grundskola, vems val var det?

Ifall det är kommunal skola, varför gick du inte i någon estetisk grundskola?

Varför valde du Cirkusskolan?

Vilken inriktning har du valt?

Varför just denna inriktning?

Vad ansåg dina föräldrar om ditt val?

Varför ansåg de så som de gjorde?

Påverkades du av dina föräldrar, syskon eller vänner i ditt gymnasieval?

Om ja, på vilket sätt påverkades du?

Om nej, varför påverkades du inte?

Hur känns det i dagsläge att gå i en Cirkusskola?

Varför tycker du så?

Tänker du vidareutbilda dig inom din inriktning?

Om nej, varför tänker du inte göra det?

Hej!

Jag är lärarstudent som ska skriva ett examensarbete där jag vill undersöka om föräldrar påverkar elevernas val till estetisk linje/gymnasium. Jag skulle vara tacksam om du kunde svara på denna enkät. **Enkäten är anonym.** I enkäten förekommer x frågor samt fördjupningsfrågor. Tack på förhand, Zeynep Cömert.

1. Jag är

Kvinna () Man ()

2. Hur gammal är du? _____

3. Vad har du för etnisk bakgrund, som t.ex. svensk, turkisk, syriansk, iransk eller annat? _____

4. Ligger din bostad och skola i samma kommun? Ja () Nej ()

6. Gick du en estetisk inriktning i grundskolan? Ja () Nej ()

7. Vilken estetisk inriktning har du valt i gymnasiet? _____

8. Varför har du valt denna inriktning? _____

9. Vad ansåg dina föräldrar om ditt gymnasieval? _____

9. Påverkade dina föräldrar ditt gymnasieval? Ja () Nej ()

10. Om ja, på vilket sätt påverkades du av dina föräldrar? _____

11. Hade dina föräldrar andra önskemål i ditt gymnasieval? Ja () Nej ()

12. Om ja, vilken program/skola hade de som önskemål? _____

13. Övrigt (Finns det något mer du vill tillägga) _____

Tack för din medverkan!

Hej!

Jag är lärarstudent som ska skriva ett examensarbete där jag vill undersöka om föräldrar påverkar elevernas val till estetisk linje/gymnasium. Jag skulle vara tacksam om du kunde svara på denna enkät. **Enkäten är anonym.** I enkäten förekommer x frågor samt fördjupningsfrågor. Tack på förhand, Zeynep Cömert.

1. Jag är Flicka () Pojke ()

2. Hur gammal är du? _____

3. Vad har du för etnisk bakgrund, som t.ex. svensk, turkisk, syriansk, iransk eller annat? _____

4. Vad anser du om de estetiska ämnena i din skola?

a) Jag tycker att ämnet bild är:

Mycket bra () Bra () Mindre bra () Oviktigt ()

b) Jag tycker att ämnet musik är:

Mycket bra () Bra () Mindre bra () Oviktigt ()

5. Tänker du fortsätta till gymnasiet? Ja () Nej () (Om det är nej,

tack för din medverkan)

6. Vad tänker du välja för gymnasieprogram? _____

7. Varför tänker du välja detta gymnasieprogram? _____

8. Anser du att dina föräldrar kommer att påverka ditt gymnasieval?

Ja () Nej () Vet ej ()

9. Om ja, på vilket sätt tror du att dina föräldrar kommer att påverka ditt val?

10. Hur tror du dina föräldrar reagerar ifall du väljer estetisk linje på gymnasiet?

11. Övrigt (Finns det något mer du vill tillägga) _____

Tack för din medverkan!